

APLIKACE PRÁVA

První autorský odborný časopis

1/2013

NÁHRADY
NÁKLADŮ SOUDNÍHO
ŘÍZENÍ

str. 9

ZÁVAZNOST
PRAVOMOCNÉHO ROZSUDKU
PRO VEDLEJŠÍHO ÚČASTNÍKA

str. 3

OBSOLENCE
POPŘENÍ OTCOVSTVÍ
MANŽELEM MATKY

str. 6

www.aplikaceprava.cz

*„ Právo není spravedlnost,
ale spravedlnost je přirozené právo. „*

GNÓMY, Luboš Chalupa

OBSAH 1/2013

**ZÁVAZNOST ROZSUDKU PRO
VEDLEJŠÍHO ÚČASTNÍKA**

str. 3

**OBSOLENCE POPŘENÍ
OTCOVSTVÍ MANŽELEM
MATKY**

str. 6

**AKTUÁLNÍ OTÁZKY NÁHRADY
NÁKLADŮ SOUDNÍHO ŘÍZENÍ**

str. 9

**ZÁNİK NÁJMU BYTU MANŽELŮ
TRVALÝM OPUŠTĚNÍM
SPOLEČNÉ DOMÁCNOSTI**

str. 12

**VZNIK SPOLEČETNOSTVÍ
VLASTNÍKŮ JEDNOTEK
A ROZSAH JEHO ZÁKONNÉ
SPRÁVY**

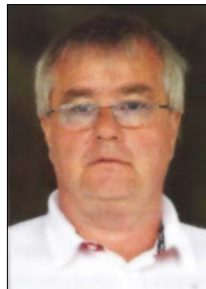
str. 14

Elektronický časopis se sborníkem statí
JUDr. Luboše Chalupy APLIKACE PRÁVA
vydává:

JUDr. Luboš Chalupa, advokátní kancelář,
Křižíkova 156, 186 00 Praha 8, www.akchalupa.cz,
chalupa@akchalupa.cz, www.aplikaceprava.cz.

Časopis vychází jednou za 3 měsíce. © Všechna
práva vyhrazena. Jakákoli další publikace, přetištění
nebo distribuce jakéhokoli materiálu nebo části ma-
teriálu uveřejněného v časopise APLIKACE PRÁVA
(tištěnou i elektronickou formou) je možná pouze
s uvedenou citací autora, názvu a čísla časopisu.

Časopis APLIKACE PRÁVA č. 1/2013 byl vydán
dne 29. 3. 2013.

JUDr. Luboš Chalupa

APLIKACE PRÁVA je nový bezplatný internetový právní časopis určený pro právní praxi i dalším zájemcům z řad laické veřejnosti se zájmem o právo.

APLIKACE PRÁVA je prvním autorským odborným časopisem obsahujícím sborník právních statí JUDr. Luboše Chalupy, který doposud publikoval desítky odborných článků v předních právních časopisech, jako např. Právní rádce, Právní rozhledy, Soudní rozhledy, Bulletin advokacie, s rozsáhlou citací v komentářové právní literatuře jako součásti právního řádu ČR v širším smyslu (viz. www.akchalupa.cz).

V dnešní internetové době, kdy rozhodují dny, lze autoritou prioritu nových průlomových myšlenek nejlépe zajistit vydáváním vlastního odborného časopisu až s následným převzetím ostatními autory, kteří je dále rozvedou a precizují. Autorské právo v novodobém pojetí nesprávně více chrání jiný způsob vyjádření již existující autorské myšlenky obsažené v určitém díle s jejím častým přisvojováním ze strany dalších osob za vlastní než původní originální myšlenku samu.

Smyslem nového časopisu je být podnětem pro soudní praxi, zejména rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu ČR i Ústavního soudu ČR, pro jejichž vysokou kvalitu je nezbytná odborná oponentura i zdroj nových právních názorů.

APLIKACE PRÁVA může být rovněž inspirací pro další autory i jiných společenských oblastí, aby oni sami mohli přispět k rozvoji daného oboru svými novými myšlenkami a názory prostřednictvím pravidelného zveřejňování v jimi vydávaném internetovém odborném časopise bez nutnosti zdlouhavého vydávání v tištěných periodikách s redakčními radami s rizikem ztráty priority či aktuálnosti.

JUDr. Luboš Chalupa
www.akchalupa.cz

ZÁVAZNOST ROZSUDKU PRO VEDLEJŠÍHO ÚČASTNÍKA

Ačkoli je institut vedlejšího účastnictví poměrně četný, dosud není ujasněno ¹⁾, zda je pravomocné meritorní soudní rozhodnutí vydané v soudním řízení, ve kterém vystupoval vedlejší účastník, pro něj závazné i v následném řízení o téže rozhodující právní skutečnosti, ve kterém vůči původnímu žalobci či původnímu žalovanému nově sám vystupuje již jako účastník řízení.

Smyslem institutu vedlejšího účastnictví je nutnost respektovat meritorní pravomocná soudní rozhodnutí o téže rozhodující právní skutečnosti i v následných soudních řízeních mezi týmiž osobami jako nedílné součásti právní jistoty i důvěry v soudní moc, jakož i hospodárnost řízení, kdy se vylučuje dvojí řízení o téže právní skutečnosti zpravidla se stejnými skutkovými tvrzeními i rozsahem dokazování.

Z důvodu, že vedlejší účastník se vedle žalobce nebo žalovaného může zúčastnit řízení ve smyslu ustanovení § 93 odst. 1 o.s.ř. jen má-li právní zájem na jeho výsledku ²⁾ a že má v řízení ve smyslu ustanovení § 93 odst. 3 o.s.ř. stejná práva a povinnosti jako účastník, nestanoví-li občanský soudní řád výslovně jinak, s právem vedlejšího účastníka tvrdit rozhodné skutečnosti a navrhopat o nich důkazy, podat odvolání, návrh na obnovu řízení a ústavní stížnost, není žádného věcného důvodu, aby po právní moci rozsudku mohl vedlejší účastník v následném řízení mezi týmiž osobami o téže rozhodující právní skutečnosti úspěšně tvrdit a prokazovat opak.

Právnímu postavení vedlejšího účastníka se stejnými právy a povinnostmi jako samotný účastník, nestanoví-li občanský soudní řád výslovně jinak, odpovídají stejná práva a povinnosti včetně tvrdit rozhodné skutečnosti a navrhopat k nim důkazy, samostatného odvolání, návrhu na obnovu řízení i ústavní stížnosti, zúčastněného v řízení jen za zákonné podmínky, že má právní zájem na výsledku sporu ²⁾, nutně znamená i jeho povinnost respektovat výsledky sporu, v němž vystupoval jako vedlejší účastník, i v následných soudních řízeních týkajících se téže rozhodující právní skutečnosti, ve kterých vedlejší účastník vystupuje již jako

žalobce či žalovaný vůči některému z účastníků předchozího soudního řízení.

Právní zájem vedlejšího účastníka na výsledku ve smyslu ustanovení § 93 odst. 1 o.s.ř. znamená dopad i na právní postavení samotného vedlejšího účastníka ²⁾, z čehož vyplývá jeho právo i povinnost respektovat pravomocné meritorní soudní rozhodnutí ve smyslu § 159a odst. 1 o.s.ř. ve spojení s ustanovením § 93 odst. 3 o.s.ř.

Ustanovení § 93 odst. 3 o.s.ř. tak ve smyslu ustanovení § 159a odst. 1 o.s.ř. (srov. nestanoví-li zákon jinak) rozšiřuje závaznost výroku pravomocného rozsudku i na vedlejšího účastníka.

Pokud výrok pravomocného soudního rozhodnutí určí vlastnické právo k určité věci či přisoudí určité majetkové právo ve prospěch žalobce či žalovaného, již z podstaty věci vyplývá, že vedlejší účastník v pozdějším soudním řízení nově již v postavení žalobce či žalovaného vůči některému z původních účastníků nemůže úspěšně tvrdit a prokazovat, že je to naopak on, kdo je vlastníkem téže věci či, že on je nositelem téhož majetkového práva.

Rovněž tak v řízení o vlastnické žalobě, např. o vyklizení nemovitosti, o uzavření smlouvy o převodu vlastnictví nemovitosti nahrazením projevu vůle apod., ve kterém soud výslovně a jednoznačně vycházel z vlastnického práva žalobce či žalovaného, nemůže vedlejší účastník v následném řízení již v postavení žalobce či žalovaného vůči ostatním původním účastníkům úspěšně tvrdit, že vlastnické právo téže věci náleží jemu.

V žádném případě nelze chápat smysl účasti vedlejšího intervenenta jako třetí osoby, který má svou činností podporovat hlavní stranu, aby zvítězila; právní zájem na výsledku sporu musí vyplývat z dopadu meritorního rozhodnutí na právní postavení samotného vedlejšího účastníka a nikoli právní výpomoc cizí osobě.²⁾

Jedná-li se o tutéž právní věc, nemá i mezi různými účastníky docházet k antagonistickým výsledkům jednotlivých meritorních soudních rozhodnutí³⁾; protože pozdější soudní řízení je podstatným způsobem ovlivněno předchozím pravomocným meritorním rozhodnutím o téže právní věci, předchází tomu institut vedlejšího účastenství, což nutně musí mít dopad i na vázanost vedlejšího účastníka výsledkem soudního řízení, ve kterém vystupoval.

Vstoupil-li vedlejší účastník do řízení vždy jen na základě svého svobodného rozhodnutí se stejnými právy a povinnostmi jako účastník, nestanoví-li občanský soudní řád výslovně jinak, nemůže se v následném řízení týkající se téže rozhodující právní skutečnosti, ve kterém již vystupuje jako žalobce či žalovaný např. určení vlastnictví téže věci či o zaplacení téže pohledávky, vůči ostatním původním účastníkům řízení dovolávat toho, že není vázán předchozím pravomocným meritorním soudním rozhodnutím, ve kterém vystupoval jako vedlejší účastník s právem tvrdit rozhodné skutečnosti, navrhopvat o nich důkazy, podávat odvolání, návrh na obnovu řízení i ústavní stížnost atd.

Závaznost výroku pravomocného rozsudku i pro vedlejšího účastníka jako třetí osoby je dána nejčastěji v případech určení sporného vlastnického práva k určité věci či majetkovému právu ve prospěch

jednoho z účastníku řízení, který logicky vylučuje souběžné vlastnictví vedlejšího účastníka k téže věci či témuž majetkovému právu.

NÁKLADY ŘÍZENÍ VEDLEJŠÍHO ÚČASTNÍKA

V soudní praxi v závislosti na výsledku sporu soudy až na výjimky nesprávně přisuzují vedlejšímu účastníku náklady řízení v totožné výši jako účastníkovi, na jehož straně v řízení vystupuje.

Protože vedlejší účastník podporuje svou činností žalobce či žalovaného, na jejichž straně stojí, je na místě, aby ve výroku o nákladech řízení byla stanovena solidární pohledávka či solidární závazek k úhradě nákladů řízení účastníka a na jeho straně stojícího vedlejšího účastníka; nejedná-li se o solidární závazek, náleží vedlejšímu účastníkovi náhrada nákladů řízení jako v řízení penězi neocenitelném (úspěch druhé osoby) dle § 8 vyhl.č. 484/2000 Sb. (ve věcech, které nejsou uvedeny v § 3 až 7, činí sazba odměny 9.000 Kč).

Účastník a na jeho straně vystupující vedlejší účastník mají v řízení postavení jakoby „nerozlučných účastníků“ (srov. § 93 odst. 3 o.s.ř.), když se jedná o „jedno plnění ze stejného skutkového základu stejnou zavázanou osobou“.

V případě, že vedlejší účastník na straně žalovaného vůči němuž se žalobce ničeho nedomáhá v řízení tvrdí, že on sám má namísto žalovaného plnit, ale očividně nechce dobrovolně ničeho plnit (pletichy s promlčením), nutno zvážít i aplikaci ustanovení § 150 o.s.ř.

1) „Protichůdně je řešena otázka, zda se subjektivní hranice právní moci vztahují rovněž na vedlejší účastníky (93). Domníváme se, že účinky právní moci výroku ve věci samé se na vedlejšího účastníka vztahovat nemohou. Vedlejší intervenent totiž stále zůstává třetí osobou, která má svou činností podporovat hlavní stranu, aby zvítězila ve sporu. Právě vzhledem k tomu, že vedlejší intervenent je třetí osobou, nemohou mu být ani uložena žádná práva či povinnosti vztahující se k věci, a z téhož důvodu pro něj nemůže být výrok rozsudku ve věci závazný.“ (Občanský soudní řád, Komentář I. díl, Praha, Wolters Kluwer ČR, a.s. 2009, str. 722, David, L; Ištvanek, F; Javurková, N; Kasíková, M; Lavický, P. a kol.)

2) „O právní zájem jde zpravidla tehdy, jestliže rozhodnutím ve věci bude (ve svých důsledcích) dotčeno právní postavení vedlejšího účastníka (jeho práva a povinnosti vyplývající z hmotného práva. Pouhý morální, majetkový, nebo jiný neprávní zájem na výsledku řízení nepostačuje.“ (Občanský soudní řád I, Komentář, C.H.Beck 2009, k ustanovení 93 o.s.ř., str. 607, Drápal, L.)

3) Nález Ústavního soudu ČR ze dne 29.8.2006 sp.zn. I. ÚS 398/04:

„Základním předpokladem fungování demokratického právního státu a zajištění právní jistoty občanů a jejich důvěry ve státní akty je, aby pravomocná rozhodnutí státních orgánů, na jejichž základě jednotlivci nabývají vlastnictví, byla nezpochybnitelnou skutečností, která vyjma např. obnovy řízení vylučuje požadavky kterékoli jiné osoby opírající svoje domnělé vlastnictví o jinou (dřívější) právní skutečnost.

Z ústavněprávního hlediska nelze akceptovat, aby jeden státní orgán při výkonu veřejné moci autoritativně přezkoumal a osvědčil, resp. konstitoval ve prospěch konkrétní osoby určité právo, na jehož existenci tato osoba spoléhá v důsledku dobré víry ve správnost aktu státu, a aby následně jiný státní orgán, ve zcela jiném řízení téže osobě totéž právo odňal jako důsledek toho, že původní rozhodnutí bylo údajně vadné.“

4) Nález Ústavního soudu ČR ze dne 24.2.2005 sp.zn.I. ÚS 647/02:

„Není pochyb o tom, že změněný okruh účastníků zakládá povinnost soudu znovu věc posoudit také z hlediska prokázaných tvrzení nových účastníků, avšak při současném respektu k předchozímu rozhodnutí o vztazích, v nichž noví účastníci jsou svého druhu nástupci původního účastníka řízení. Pokud soud takto nepostupuje, nelze jeho postup považovat za slučitelný se zásadami spravedlivého procesu, zejména pak s příkazem vnitřní nerozpornosti právního řádu. Celková harmonie soudních rozhodnutí podmiňuje důvěru v právo, bez níž by právo bylo jen mrtvým textem. Tento postup, resp. výklad dnes platného ustanovení § 159a odst. 4 o. s. ř. v duchu naznačených principů vyplývá jak z požadavku právní jistoty (dovozovaného z čl. 1 odst. 1 Ústavy), tak je třeba jej respektovat jako součást práva na spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 Listiny).“ Stejně tak i rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.2. 2011 čj. 30 Cdo 3774/2009

5) Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29.6.2006 sp.zn. 33 Odo 1031/2005:

„Ustanovení § 135 odst. 2 o. s. ř. je potřeba vykládat v úzké souvislosti s § 159a odst. 1 o. s. ř. a § 159a odst. 4 o. s. ř. Z nich vyplývá, že pro soudy a jiné orgány je výrok pravomocného rozsudku v jiných než statusových věcech závazný potud, pokud posuzují (jako předběžnou otázku) mezi účastníky právní vztahy, které byly pravomocně vyřešeny soudním rozhodnutím. Předběžnou (prejudiciální) otázkou je přitom taková právní skutečnost (právo nebo právní poměr), jejíž existence nebo neexistence by měla vliv na rozhodnutí ve věci soudem projednávané a která sama může být předmětem řízení téhož nebo jiného soudu nebo jiného řízení; jde tedy o otázku, která se sice netýká předmětu řízení, avšak jejíž vyřešení za řízení je nezbytné pro rozhodnutí o předmětu řízení (o věci samé). Její řešení má ovšem platnost jen pro řízení, v níž ji bylo nutno k rozhodnutí věci řešit (k tomu srovnej např. rozhodnutí uveřejněné pod R 61/1965 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů, vydávané dříve Nejvyšším soudem).“

6) Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25.11.2010 sp.zn. 30 Cdo 2272/2009:

„V posuzované věci odvolací soud sice v odůvodnění písemného vyhotovení svého rozsudku odkazuje též na právní závěr, který vyslovil též odvolací soud ve věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 5 pod sp. zn. 8 C 478/2002, kdy ve sporu mezi týmiž účastníky o peněžité plnění podlé téže kupní smlouvy soudu dospěly k závěru, že uvedená kupní smlouva je (absolutně) neplatná, avšak ponechal zcela stranou řešení (v odůvodnění rozsudku se nijak nevyvořoval) otázku, zda, a pokud ano, v jakém rozsahu je soud v této věci vázán zmíněným pravomocným rozsudkem, v němž jako předběžná otázka byla řešena platnost předmětné kupní smlouvy. Jako judikatorní analogon lze v tomto kontextu zmínit např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. února 2003, sp. zn. 22 Cdo 1734/2001 (in www.n soud.cz), v němž dovolací soud zaujal právní názor, že rozsudek ukládající plnění podle určité kupní smlouvy vytváří překážku věci rozsouzené pro řízení o určení platnosti takové smlouvy, jestliže účastníci obou řízení jsou totožní a jedná se o tutéž kupní smlouvu. Jestliže otázka platnosti takové smlouvy již byla v předchozím řízení o plnění soudem závazně vyřešena, nelze připustit, aby v jiném řízení byla znovu otevřena a řešena popřípadě opačně. Proto - vztaženo nyní na tento případ - v situaci, kdy mezi účastníky vznikne spor o určení vlastnického práva k nemovitostem při žalobním tvrzení, že převodní smlouva je (pro tvrzený důvod či důvody) absolutně neplatná, přičemž otázka platnosti této smlouvy byla již řešena v rámci předchozího a pravomocně skončeného sporu o plnění podle této smlouvy, je nezbytné, aby se soud zabýval otázkou případné aplikace ustanovení § 159a, avšak (podle názoru tohoto senátu) nikoliv z pohledu překážky věci rozsouzené, nýbrž z hlediska závaznosti rozsudku v řešení předmětné právní otázky (§ 159a odst. 4 o. s. ř.), a aby v uvedeném směru též svůj právní závěr v odůvodnění svého rozhodnutí také patřičně vyložil (ať již s výsledkem, že předmětným soudním rozhodnutím je ve smyslu § 159a odst. 4 o. s. ř. vázán či nikoliv). K tomu je třeba připomenout, že v ustanovení § 159a odst. 4 o. s. ř. je sice rozsah závaznosti zmíněných subjektů explicitně spojován s výrokem pravomocného rozsudku, ovšem v případě, že rozsudečný výrok pouze vyjadřuje, že se žaloba (v předmětném znění žalobního petitu) zamítá, je nezbytné tento výrok posuzovat v souvislosti s odůvodněním písemného vyhotovení rozsudku, jak zdůraznil Nejvyšší soud např. ve svém rozsudku ze dne 27. října 1999, sp. zn. 33 Cdo 1074/98 (in www.n soud.cz); rozsudek byl publikován ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod poř. č. 69/2000). Zmíněné posouzení výrokové a důvodové části rozsudku má totiž význam jednak z hlediska posouzení překážky věci pravomocně rozhodnuté, jednak z hlediska závěru, zda předběžná otázka ve sporu mezi účastníky byla již závazně pravomocně rozhodnuta.“

JUDr. Luboš Chalupa
www.akchalupa.cz

OBSOLENCE POPŘENÍ OTCOVSTVÍ MANŽELEM MATKY

Již více než dva tisíce let v právu platí římská zásada, že manžel matky je zároveň otcem jejího dítěte (pater est, quem nuptiae demonstranti); tato zásada se však zcela novými společenskými podmínkami již stala obsolentní zvláště pak dosaženou právní, ekonomickou i společenskou rovností mužů a žen, rovností dětí bez rozdílu zrození v manželství či mimo něj, nezávislostí žen včetně ekonomické, zhruba 50% rozvodovostí, výchovou okolo 50 % všech nezletilých dětí mimo manželství rodičů, vysokým stupněm tolerance společnosti, jakož i dosaženým stupněm vědeckého poznání testy DNA zaručujícího 100% vyloučení otcovství dítěte, vše s přihlédnutím k sexuální nevázanosti před i v průběhu manželství.

Rozhodující právní skutečnosti - soulož v rozhodné době a plodnost manžela – pro úspěšné popření otcovství manžela matky odpovídají minulé době „svátosti manželství“, kdy tyto tehdy byly až do nástupu krevních testů jedinými objektivními skutečnostmi zakládajícími početí ženy, a kdy pochybnosti o otcovství zakládaly neprůkazné dohady jako prostá podoba, mateřská znaménka dítěte apod.

Teze, že manžel je otcem dítěte narozeného v manželství i přesto, že ve včas zahájeném soudním řízením o popření otcovství předloženým znaleckým posudkem s doložkou dle ustanovení § 127a o.s.ř. jednoznačně z testů DNA prokáže, že je vyloučeno, že je biologickým otcem dítěte, jen s odkazem, že i on měl s jinými muži v rozhodné době intimní styk s manželkou a že je plodný, je v naprostém rozporu se skutečností legalizující zavržením chování ženy úmyslně svalující desetiletí trvající vyživovací povinnosti na jiného s jejím právem kdykoli přivodit rozvod manželství, když v extrémním rozporu popírá očividnou skutečnost a tím i spravedlnost: „**Co je očividně nepravdivé, je nespravedlivé**“.

Zákonné podmínky o manželském původu dítěte narozeného v zákonné lhůtě i přes prokazatelné matčino cizoložství či její tvrzení, že je dítě nemanželské, po tisíc let až do roku 1950 měly genezi a racionální důvod nejen ve „svátosti manželství“ a neexistenci jiných nezvratných důkazů o biologickém otcovství manžela matky než soulož v rozhodné době a plodnosti, ale i v nestejných právech manželských dětí na rozdíl od „panchartů“ (např. § 155 o.z.o.), nerovných prá-

vech mužů a žen s výslovnou normou, že muž je hlavou rodiny, životní ekonomické závislosti žen na mužích, výjimečné rozvodovosti manželství i vyšší mírou věrnosti a „zachovalosti“ vstupu do manželství, jakož i zpravidla pravděpodobnostními závěry znaleckých posudků po nástupu krevních testů.

Při úplné právní a společenské rovnosti včetně ekonomické nezávislosti žen s více než 50% rozvodovostí manželství se 100% zárukou správnosti testů DNA je nyní již obsolentní tisíc let přežívající právní zásada, že manžel matky je zároveň otcem dítěte, když právní řád a společenské podmínky zajišťují rovnost mužů, žen i dětí bez jakýchkoli rozdílů.

Nelze pominout, že zákonem stanovená právní zásada, že manžel matky je otcem dítěte, je ze strany žen poměrně často vědomě zneužita, když z výsledků vědeckých studií vyplývá, že zhruba 10-20 % manželů matky ve skutečnosti není biologickým otcem dítěte, ani to, že matka dítěte - na rozdíl od otce – vždy ví, zda v rozhodné době souložila s jinými muži než s manželem. Paradoxně tak nevěrná manželka, která ví, že manžel nemusí být, případně není, biologickým otcem jejího dítěte pro její zavržení hodné intimní styky s jiným mužem v rozhodné době, tuto skutečnost manželovi zatají a ještě je v její prospěch navždy legalizováno nebiologické otcovství manžela matky k prokazatelné cizímu dítěti s vyživovací povinností v trvání až 26 let, a to i když manželství je rozvedeno ze strany manželky po pár letech.

POPŘENÍ OTCOVSTVÍ MANŽELEM MATKY K DÍTĚTI NAROZENÉMU ZA ÚČINNOSTI ZÁKONA Č. 94/1963 SB.

Pro popření otcovství – stejně jako pro určení otcovství – se použije právní úprava účinná ke dni narození dítěte, tj. narodí-li se dítě do 31.12.2013 včetně, aplikuje se zákon o rodině č. 94/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Legitimní výklad ustanovení § 58 odst. 1 věta první zákona o rodině č. 94/1963 Sb. je, že je vyloučeno, že by manžel matky mohl být otcem dítěte tehdy, pokud bude v řízení o popření otcovství zahájeném do šesti měsíců od doby, kdy se manžel dozvěděl o narození dítěte manželky, proveden důkaz znaleckým posudkem z oboru genetiky vylučující 100% otcovství manžela matky a nikoli jen neexistence soulože v rozhodné době.

V dvacátém prvním století vyznačujícím se volnějším vztahy mezi mužem a ženou, masovou rozvodovostí, neexistencí rozdílů mezi dětmi z manželství a „pancharty“, společenskou a ekonomickou rovností a nezávislostí ženy na muži, společenskou a ekonomickou podporou neprovdaných žen s dítětem, jakož i 100% objektivním zjištěním biologického otcovství srovnáním DNA, je v rozporu s Listinou základních práv a svobod, Úmluvou o právech dítěte, jakož i Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8, vyloučit popření otcovství k dítěti manželem matky jen tím, že manžel s manželkou v rozhodné době nesouložil. Z těchto důvodů lze doporučit, aby dotčený manžel matky v řízení o popření otcovství k dítěti narozenému do 31.12.2013 navrhl, aby soudce předložil věc plénu Ústavního soudu ČR s návrhem na zrušení ustanovení § 58 odst. 1 věta první zákona o rodině č. 94/1963 Sb., ve znění předpisů pozdějších.

POPŘENÍ OTCOVSTVÍ MANŽELEM MATKY K DÍTĚTI NAROZENÉMU PO 1.1.2014

Ustanovení § 785 odst. 1 věta první zákona 89/2012 Sb., účinné od 1.1.2014, je třeba vykládat tak, že skutečností zakládající důvodnou pochybnost, že manžel je otcem dítěte, které se narodilo jeho manželce, je – s výjimkou umělého oplodnění - i obstarání znaleckého

posudku otcem s jednoznačným závěrem, že je vyloučeno, že manžel matky je biologickým otcem dítěte, neboť ze znaleckého srovnání DNA je 100% prokazatelné, že není biologickým otcem nez. dítěte bez ohledu na to, že spolu s matkou dítěte i on souložil v rozhodné době.

Otcovství manželem matky lze ve smyslu ustanovení § 786 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb. úspěšně popřít – s výjimkou uvedenou v § 777 – tehdy, pokud ze závěrů znaleckého posudku z oboru zdravotnictví se znalečkou doložkou ve smyslu ustanovení § 127a o.s.ř. jednoznačně vyplývá, že dle výsledků srovnání DNA, případně úplné neplodnosti otce, je otcovství manžela matky vyloučeno bez nutnosti zdoluhavého a často nevěrohodného, neúplného a subjektivního dokazování o intimním soužití matky dítěte.

Lze kodifikovat zásadu: „**Vyloučeno je vše, co prokazatelně není**“. Není-li tak manžel matky prokazatelně na základě znaleckého posudku s doložkou dle § 127a o.s.ř. biologickým otcem dítěte, je vyloučeno, aby jím byl, pokud v zákonné propadné lhůtě svoje otcovství u soudu popře. Nelze rozhodně přijmout právní názor, že otcovství manžela matky není vyloučeno, neboť není neplodný a v rozhodné době měl s manželkou intimní styk, prokazuje-li znalecký posudek, že manžel matky 100% není biologickým otcem jejího dítěte.

Institut popření otcovství manželem matky je nutno – ve shodě s přirozeným právem každého muže bez rozdílu, zda je manželem matky či nikoli, na určení jeho biologického otcovství k dítěti korespondujícího s přirozeným právem každého dítěte vědět, kdo je jeho biologický otec - limitovat jen objektivní lhůtou šesti let věku dítěte a subjektivní šesti měsíční lhůtou vědomosti manžela matky o důvodných pochybnostech o jeho otcovství, nikoli však tím, že on sám – spolu s dalšími – měl v rozhodné době intimní styk s matkou dítěte, jež měla v úmyslu kořistit na majetku manžela, který není její vinou biologickým otcem dítěte narozeného v manželství.

Správný výklad institutu popření otcovství manželem matky v řízení zahájeném v propadné zákonné lhůtě s vyloučením otcovství znaleckým posudkem z oboru genetiky vylučujícím 100% biologické otcovství manžela matky – namísto domněnky otcovství pro nic neprokazující soulože s matkou v rozhodné době – po čase docílí zvýšenou odpovědnost žen v intimním soužití a tím i vyšší míru mravnosti a spravedlnosti jako základu lidské společnosti.

§ 155 o.z.o.: Nemanželské děti nemají stejných práv jako děti manželské. Právní domněnka nemanželského zrození platí o dětech, které porodila sice manželka, ale před lhůtou anebo po lhůtě, která byla výše (§138) zákonem určena vzhledem na uzavření nebo rozloučení manželství.

§ 158 o.z.o.: Manželský původ dítěte narozeného v zákonné lhůtě může muž popřít nejpozději do tří měsíců po obdržené zprávě tím, že prokáže proti opatrovníkovi, který má být zřízen k hájení manželského původu, že nemohlo být jim zplozena. Ani matčino cizoložství ani její tvrzení, že dítě je nemanželské, nemohou dítěti odníti práva manželského zrození. Stal-li se muž před uplynutím popěrné lhůty duševně chorým, může vykonat popěrné práva jeho zákonný zástupce do tří měsíců po obdržené zprávě nebo, věděl-li o narození dítěte již dříve, do tří měsíců po svém ustanovení.

„Důkaz. O.z.o. vyžaduje, aby se prokázalo, že není možno, aby dítě bylo zplozeno manželem matčiny. Výraz tento zavdával poněkud příčinu k nejistotě, do jaké míry tuto nemožnost máme vyžadovati. Správné je, že se musí prokázati že otec nesouložil s manželkou v kritické době, při čemž není rozhodné, zda manželka souložila ještě s nějakým jiným mužem. Také je nerozhodné, za dítě je pravděpodobně zplozeno třetí osobou, poněvadž je této osobě podobné, anebo že doba porodu a dospělost plodu poukazuje na určitou dobu soulože, která neodpovídá době soulože mezi manžely. Důkaz o skutečnosti, zda otec nesouložil nebo souložil v kritické době, soudce nebude se směti spokojiti ani s doznáním, ani souhlasnou výpovědí otce i matky. Nebude-li však prokázána okolnost, že manželé spolu v kritické době neobcovali, způsobem naprosto jasným, pak musí soud žalobu zamítnout. Krevní zkouška je nerozhodná, poněvadž se nezjišťuje biologický původ dítěte.“ (in.:Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému, díl. I, str. 800, Rouček, Sedláček, reprint CODEX Bohemia, s.r.o., 1998)

§ 49 odst. 1 zákona č. 265/1949 Sb. (účinný od 1.1.1950 do 31.3.1964): Narodí-li se dítě v době mezi sto osmdesátým dnem od uzavření manželství a tříměsíčním dnem po tom, kdy manželství zaniklo nebo bylo prohlášeno za neplatné, lze otcovství popřít jen tehdy, je-li vyloučeno, že by manžel matky mohl být otcem dítěte.

§ 51 zákona č. 94/1963 Sb. (účinné od 1.4.1964 do 31.12.2013) (1) Narodí-li se dítě v době od uzavření manželství do uplynutí třístého dne po zániku manželství nebo po jeho prohlášení za neplatné, považuje se za otce manžel matky.
(2) Narodí-li se dítě ženě znovu provdané, považuje se za otce manžel pozdější, i když se dítě narodilo před uplynutím třístého dne potom, kdy její dřívější manželství zaniklo nebo bylo prohlášeno za neplatné.

§ 58 zákona č. 94/1963 Sb.

(1) Narodí-li se dítě v době mezi stošedesátým dnem od uzavření manželství a třístým dnem po tom, kdy manželství zaniklo nebo bylo prohlášeno za neplatné, lze otcovství popřít jen tehdy, je-li vyloučeno, že by manžel matky mohl být otcem dítěte. Narodí-li se dítě do tří sta dnů po rozvodu manželství a jiný muž o sobě tvrdí, že je otcem dítěte, lze otcovství manžela považovat za vyloučené též na základě souhlasného prohlášení matky, manžela a tohoto muže. Toto prohlášení musí být učiněno v řízení o popření otcovství.“

(2) Otcovství k dítěti narozenému v době mezi stošedesátým dnem a třístým dnem od umělého oplodňování vykonaného se souhlasem manžela matky nelze popřít. Otcovství však lze popřít, jestliže by se prokázalo, že matka dítěte otěhotněla jinak.

(3) Narodí-li se dítě před stošedesátým dnem od uzavření manželství, postačí k tomu, aby se manžel matky nepovažoval za otce, popřel-li u soudu své otcovství. To však neplatí, jestliže manžel s matkou dítěte souložil v době, od níž neprošlo do narození dítěte méně než sto osmdesát a více než tři sta dní, nebo jestliže při uzavření manželství věděl, že je těhotná.

„První věta § 58 odst. 1 je doslova převzata z § 49 odst. 1 zákona o právu rodinném č. 265/1949 Sb; z obdobných zásad však vycházel i obecný zákoník občanský z roku 1811. Narodí-li se dítě ve lhůtě v tomto ustanovení uvedené, může manžel matky popřít otcovství „jen tehdy, je-li vyloučeno, že by manžel matky mohl být otcem dítěte“. Důkazní břemeno ohledně skutečností otcovství vylučujících leží na žalobci. Ten musí prokázat, že s matkou dítěte v rozhodné době vůbec nesouložil. Pokud s ní souložil, bude možno žalobě vyhovět tehdy, pokud se prokáže, že manžel matky nemohl dítě zplodit, a to buď proto, že je neplodný, anebo proto, že jeho otcovství vylučují jiné závažné okolnosti. Procesní situace je zde obdobná jako v případě § 54 odst. 2, pochopitelně s tím rozdílem, že žalobcem je muž, kterému svědčí domněnka otcovství. Přes rozdílnou formulaci obou ustanovení je totiž zřejmé, že situace, kdy „je vyloučeno, že by manžel matky mohl být otcem dítěte“, je stejná jako situace, kdy otcovství vylučují závažné okolnosti (§ 54 odst. 2 in fine). Proto lze ohledně dokazování skutečností, které otcovství manžela matky vylučují, odkázat na výklad k § 54 odst. 2.“ (in.: Milena Hrušáková a kolektiv, Zákon o rodině, IV. Vydání 2009, str. 284, 285)

§ 776 zákona č. 89/2012 Sb. (účinný od 1.1.2014)

1) Narodí-li se dítě v době od uzavření manželství do uplynutí třístého dne poté, co manželství zaniklo nebo bylo prohlášeno za neplatné, anebo poté, co byl manžel matky prohlášen za mrtvého, má se za to, že otcem je manžel matky.

2) Narodí-li se dítě ženě znovu provdané, má se za to, že otcem je manžel pozdější, i když se dítě narodilo před uplynutím třístého dne poté, co předchozí manželství zaniklo nebo bylo prohlášeno za neplatné

§ 785 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb.

Manžel může do šesti měsíců ode dne, kdy se dozvěděl o skutečnostech zakládajících důvodnou pochybnost, že je otcem dítěte, které se narodilo jeho manželce, popřít své otcovství u soudu, nejpozději však do šesti let od narození dítěte. Otcovství popírá vůči dítěti a matce, jsou-li oba naživu, a nežije-li jeden z nich, vůči druhému, není-li naživu žádný z nich, manžel toto právo nemá.

§ 786 zákona č. 89/2012 Sb.

1) Narodí-li se dítě mezi stošedesátým dnem od uzavření manželství a třístým dnem po jeho zániku nebo prohlášení za neplatné, lze otcovství popřít s výjimkou uvedenou v ustanovení § 777, jen je-li vyloučeno, aby manžel matky byl otcem dítěte.

2) Narodí-li se dítě před stošedesátým dnem od uzavření manželství, postačí k tomu, aby se nemělo za to, že otcem dítěte je manžel matky, popřel-li své otcovství. To neplatí, souložil-li manžel matky s matkou dítěte v době, od níž do narození dítěte neprošlo méně než sto šedesát a více než tři sta dní, nebo věděl-li při uzavření manželství, že je těhotná.

JUDr. Luboš Chalupa
www.akchalupa.cz

K AKTUÁLNÍM OTÁZKÁM NÁHRADY NÁKLADŮ SOUDNÍHO ŘÍZENÍ

V poslední době se otázka nákladů občanského soudního řízení stala poměrně často předmětem rozhodování Ústavního soudu ČR, což odráží nejen její význam jako nedílné součásti spravedlivého (zákonného) soudního řízení a pokojného užívání majetku, ale více tím nahrazuje chybějící sjednocující stanoviska Nejvyššího soudu ČR k této problematice.

1. PŘEDŽALOBNÍ VÝZVA

Ustanovení § 142a odst. 1 o.s.ř. nově podmiňuje přiznání náhrady nákladů v řízení o plnění ve smyslu ustanovení § 80b) o.s.ř. proti žalovanému jen tehdy, jestliže žalobce ve lhůtě 7 dnů před podáním návrhu na zahájení řízení žalovanému na adresu pro doručování, případně na poslední známou adresu zaslal výzvu.

Ačkoli se procesní předpisy aplikují i na již probíhající řízení, nestanoví-li zákon výslovně jinak, platí podmínka předžalobní výzvy pro přiznání náhrady nákladů řízení o plnění jen na řízení zahájená po účinnosti ustanovení § 142a o.s.ř., tj. Od 1.1.2013.

Důvodem hodným zvláštního zřetele pro výjimečné přiznání náhrady nákladů řízení zcela či zčásti i v případě, že žalobce žalovanému nezaslal výzvu k plnění za podmínek uvedených v ustanovení § 142a odst. 1 o.s.ř. ve lhůtě 7 dnů před podáním návrhu na zahájení řízení ani do skončení prvního jednání ve věci nesplnil ani částečně či ani co do základu nároku neuznal.

Pokud žalovaný ani po doručení žaloby žalovanou povinnost nesplnil, nárok žalobce ani v průběhu řízení částečně neuznal, opakovaně navrhoval zamítnutí žaloby a na závěr dokazování zopakoval svůj konzistentní návrh na zamítnutí žaloby, nelze ve smyslu ustanovení § 142a o.s.ř. odpírat žalobci nárok na náhradu řízení, neboť **předžalobní výzva bez vůle k plnění by nezměnila od počátku negativní postoj žalovaného.**

Předžalobní výzva žalobce na plnění ve smyslu ustanovení § 142a odst. 1 o.s.ř. ve vztahu k účelnosti nákladů řízení slouží k předcházení zbytečným soudním řízením (srov. i § 415 obč. zákoníku), které by jinak nemuselo být zahájeno a které je výjimkou ze zásady předcházení sporům a smírného vyřízení věci; je-li v průběhu soudního řízení prokázáno, že chybějící předžalobní výzva

stejně neměla na negativní postoj žalovaného v soudním řízení žádný vliv, rozhodne soud o nákladech řízení bez ohledu na její neexistenci ve smyslu ustanovení § 142a odst. 2 o.s.ř.

Při posuzování výjimečného přiznání náhrady nákladů řízení o plnění při absenci předžalobní výzvy ve smyslu ustanovení § 142a o.s.ř. je nutno přihlídnout i k postojům žalovaného před zahájením řízení. Odmítal-li žalovaný od počátku po delší dobu svůj závazek a tento postoj projevil i v soudním řízení, lze omluvit, že žalobce žalovanému před podáním návrhu na zahájení řízení nezaslal předžalobní výzvu, když bylo od počátku zjevné, že žalovaný nehodlá ničeho plnit, což následně potvrdil ve vyjádření k žalobě a při prvním jednání ve věci.

Splní-li žalovaný po doručení žaloby žalované plnění nejpozději do skončení prvního jednání ve věci nebo žalovaný nárok alespoň uzná co do důvodu, nemá žalobce zásadně nárok na náhradu nákladů řízení ani ve smyslu ustanovení § 142 odst. 1 o.s.ř., neprokáže-li že žalovaného před zahájením řízení bezúspěšně vyzval k mimosoudnímu vyřízení věci.

Za předžalobní výzvu k plnění ve smyslu ustanovení § 142a odst. 1 o.s.ř. zásadně nelze považovat samotnou fakturu (vyúčtování), pokud v ní výslovně na tuto skutečnost věřitel dlužníka předem neupozorní včetně právních následků pro přiznání náhrady nákladů řízení.

Předžalobní výzva k plnění ve smyslu ustanovení § 142a odst. 1 o.s.ř. obsažená již v samotné faktuře (vyúčtování) může znít takto: „Ve smyslu ustanovení § 142a odst. 1 o.s.ř. Vás současně vyzýváme k plnění nejpozději do ..... po splatnosti této faktury (vyúčtování), jinak u příslušného soudu vůči Vám podáme žalobu o plnění s právem na přiznání plné náhrady nákladů soudního řízení.“

2. ZAVINĚNÍ ZASTAVENÍ ŘÍZENÍ

V právní praxi výjimečně vznikají i situace, kdy jsou krátce po sobě podány žaloby se stejným předmětem mezi týmiž účastníky v opačném procesním postavení bez toho, že by pozdější žalobce objektivně mohl tuto skutečnost ke dni podání žaloby zjistit, což má zásadní vliv i pro rozhodování o náhradě nákladů řízení.

Jestliže žalobce v den podání žaloby objektivně nemohl zjistit (např. nepřidělení spisové značky a nezařazení do internetové databáze), že stejnou žalobu krátce předtím na soudě podal samotný žalovaný, aniž by jej o tom jakkoli informoval, nezavinil žalobce, že řízení muselo být zastaveno ve smyslu ustanovení § 146 odst. 2 věta první o.s.ř.; "Zavinění předpokládá objektivní možnost vědět".

Rozhodování soudů o nákladech řízení v rozporu s právem na spravedlivé soudní řízení často ryze formálně zužuje zásadní právní otázku "zavinění" a tím i aplikaci ustanovení § 146 odst. 2 věta první o.s.ř. jen na to, že žalobce podal žalobu poté, co ji podal na soudě sám žalovaný, aniž se zabýval objektivní možností žalobce vědět o tom, že v téže věci již probíhá soudní řízení.

3. ZASTAVENÍ ŘÍZENÍ PRO NEZAPLACENÍ SOUDNÍHO POPLATKU

Soudní rozhodování v otázce nákladů řízení je často nesprávné v případě kumulace důvodů zastavení řízení, a to pro: i) nezaplacení, případně nedoplatení soudního poplatku za zahájení řízení a ii) překážku věci rozsuzené nebo překážku věci zahájené.

Zastavení řízení pro nezaplacení, popř. nedoplatení soudního poplatku za zahájení řízení je pro rozhodnutí soudu o důvodech zastavení řízení a tím i o náhradě nákladů řízení prioritní a bez dalšího vylučuje aplikaci dalších překážek vedení soudního řízení, např. překážku věci rozsuzené, překážku věci zahájené apod., nejedná-li se o některý z případů uvedených v ustanovení § 9 odst. 4 zákona o soudních poplatcích. Priorita

zastavení řízení pro nezaplacení, případně nedoplatení soudního poplatku vyplývá již z toho, že jej mimo občanský soudní řád samostatně upravuje ustanovení § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích jako prvotní podmínku vedení soudního řízení.

Bylo-li soudní řízení zastaveno z důvodu, že žalobce - přes výzvu soudu - nezaplatil, popřípadě nedoplatil soudní poplatek za zahájení řízení, nejedná-li se o některý z případů stanovených v ustanovení § 9 odst. 4 zákona o soudních poplatcích, soud řízení bez dalšího zastaví, aniž by zjišťoval další procesní překážky vedení soudního řízení včetně, zda se jedná o věc rozsuzenou či překážku litispendence; teprve po zaplacení soudního poplatku ve sporném řízení, překročí soud k posuzování dalšího vedení řízení a zjišťování dalších překážek, než je vlastní zaplacení soudního poplatku.

Zastaví-li soud řízení pro nezaplacení, popř. nedoplatení soudního poplatku, přes výzvu soudu, a nejedná-li se o některý z případů stanovených v ustanovení § 9 odst. 4 zákona o soudních poplatcích, soud rozhodne o nákladech řízení ve smyslu ustanovení § 146 odst. 1 písm.c) o.s.ř. tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení podle jeho výsledku, neboť právní následky nezaplacení jsou ex tunc bez jakéhokoli projednání věci (právní základ pro vrácení soudního poplatku).

Je protismyslné, aby – nejedná-li se o případy stanovené v § 9 odst. 4 zákona o soudních poplatcích - zastavení řízení pro nezaplacení, popř. nedoplatení soudního poplatku, přes výzvu soudu znamenalo zánik povinnosti žalobce zaplatit soudní poplatek a naopak zakládalo povinnost uhradit náklady právního zastoupení za řízení, které do zaplacení poplatku ani po právu začít nemělo.

Nezaplacení soudního poplatku, případně nedoplatení, ve sporném řízení, s výjimkou případů uvedených v ustanovení § 9 odst. 4 zákona o soudních poplatcích, zásadně vylučuje, aby soudní řízení pokračovalo jinak než úkony směřujícími k zaplacení, případně doplacení soudního poplatku, osvobození od soudního poplatku apod. včetně zdržení se doručení žaloby žalovanému soudem k vyjádření.

4. NEÚSPĚŠNÝ NESOUHLAS SE ZPĚTVZETÍM ŽALOBY

S ohledem na častější zájem žalovaných na rozsouzení věci, nastává výjimečná situace, kdy řízení nemuselo být zastaveno ve smyslu ustanovení § 146 odst. 2 věta první o.s.ř., pokud žalovaný se zpětvzetím žaloby po zániku nároku žalobce v průběhu řízení nesouhlasil, navrhoval pokračování řízení a vydání meritorního rozsudku.

V případě, že žalovaný po zániku žalovaného nároku žalobce v průběhu řízení výslovně nesouhlasí se zpětvzetím žaloby a navrhuje vydání meritorního rozhodnutí, není naplněna podmínka stanovená v ustanovení § 146 odst. 2 věta první o.s.ř., že „řízení muselo být zastaveno“, neboť v takovém případě řízení nejen nemusí být zastaveno, ale soud k nesouhlasu žalovaného se zpětvzetím vydá meritorní rozhodnutí; i z tohoto pohledu nutno aplikovat zásadu o procesním úspěchu a neúspěchu ve smyslu ustanovení § 146 odst. 2 o.s.ř.

Za zavinění zastavení řízení lze považovat i procesní neúspěch žalovaného, který neúspěšně nesouhlasil se zastavením řízení po zániku nároku žalobce v průběhu řízení (např. zániku práva nájmu bytu v průběhu řízení o určení neplatnosti výpovědi z nájmu bytu) a opakovaně trval na jeho pokračování, tj. žalovaný na závěr řízení navrhoval pokračování v řízení a vydání rozsudku (procesní neúspěch žalovaného) a naopak žalobci na závěr řízení navrhovali zastavení řízení na základě zpětvzetí žaloby pro pozdější zánik nároku v průběhu soudního řízení, čemuž soud plně vyhověl (procesní úspěch žalobce).

5. ZVÝŠENÍ ODMĚNY V ŘÍZENÍ S VYŠŠÍM POČTEM ÚKONŮ PRÁVNÍ SLUŽBY

V případech vysokého počtu úkonů právní služby obecné soudy - s odkazem na judikaturu Ústavního

soudu ČR – výjimečně přiznávají náhradu nákladů řízení nikoli paušálně dle vyhl.č. 484/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, ale z tarifní hodnoty podle počtu jednotlivých úkonů právní služby dle vyhl.č. 177/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Tento postup nelze považovat za zákonný ani v souladu s principem rovnosti účastníků i právem na pokojné užívání majetku.

V souladu s ústavním principem rovnosti všech před zákonem je stanovení paušální odměny za právní zastoupení advokátem soudem ve všech soudních řízeních na základě stejného obecně závazného právního předpisu vyhl.č. 484/2000 Sb. vydaného na základě zákonného zmocnění ustanovením § 374a písm.c) o.s.ř. s možností zvýšení odměny v mimořádně složité nebo skutkově obtížné věci až o 100 % základní odměny, což plně pokrývá vyšší počet úkonů právní služby advokáta. Nelze přehlédnout, že paušální odměna advokáta dle vyhl.č. 484/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů je stejná pro řízení jak před soudem I.stupně, tak i před soudem II.stupně, kde je zpravidla naopak počet úkonů právní služby podstatně nižší, čímž je v součtu paušální odměna za právní zastoupení advokátem v celém soudním řízení zásadně přiměřená.

Za mimořádně obtížnou nebo skutkově složitou věc ve smyslu ustanovení § 18 odst. 2 vyhl.č. 484/2000 Sb. lze považovat i soudní řízení s účelně vynaloženým vysokým počtem úkonů právní služby, čímž je vyloučena aplikace vyhl.č. 177/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů jen s odůvodněním vyššího počtu úkonů právní služby advokáta.

Případná zcela výjimečná aplikace vyhl.č. 177/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů při stanovení odměny advokáta na místo aplikace vyhl.č. 484/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů vyžaduje zvlášť pečlivé a správné zařazení výše stanovené odměny za jednotlivé úkony právní služby, zda plné či jen poloviční úkony právní služby s posouzením účelnosti často mnohačetných podání o tomtéž.

Dotčená právní úprava:

§ 374a písm.c) o.s.ř. Ministerstvo stanoví vyhláškou paušální sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem v rámci jeho oprávnění stanoveného zvláštním předpisem, a to pro účely rozhodování o náhradě nákladů řízení

§ 18 odst. 2 vyhl.č. 484/2000 Sb.: Zastupoval-li advokát nebo notář účastníka v **mimořádně obtížné nebo skutkově složité věci**, může soud sazbu odměny zvýšit až o 100%; to neplatí, jde-li o sazbu stanovenou procentem z předmětu řízení.

JUDr. Luboš Chalupa
www.akchalupa.cz

ZÁNİK NÁJMU BYTU MANŽELŮ TRVALÝM OPUŠTĚNÍM SPOLEČNÉ DOMÁCNOSTI

V právní praxi je neodůvodněně zaměňováno trvalé opuštění společné domácnosti vyvolávající zánik společného nájmu bytu manželů za trvalé opuštění bytu jedním z manželů za trvání manželství, které však samo o sobě nevyvolává tytéž právní následky.

Ustanovení § 708 obč. zákoníku o zániku společného nájmu bytu trvalým opuštěním společné domácnosti nelze zaměňovat za opuštění bytu v úmyslu manžela se do něj nevrátit; ustanovení § 708 obč. zákoníku se vztahuje jen na trvalé opuštění společné domácnosti bez ohledu na dočasné opuštění bytu společným nájemcem po dobu trvání rozvodového či opatrovnického řízení.

Při výkladu ustanovení § 708 obč. zákoníku nutno vycházet jen ze zákonné definice společné domácnosti stanovené ustanovením § 115 obč. zákoníku; při zákonné definici určité právní skutečnosti je vyloučen jakýkoli jiný výklad jakékoli jiné osoby včetně soudu.

Ustanovení § 708 obč. zákoníku o zániku společného nájmu bytu manželů trvalým opuštěním společné domácnosti je nutno vykládat v úzké vazbě na obecné ustanovení § 18 zákona o rodině, které v majetkoprávní sféře společného nájmu bytu manželů sankcionuje porušení povinnosti manžela žít spolu a pomáhat si.

Aplikace ustanovení § 708 obč. zákoníku u práva společného nájmu bytu manželů předpokládá:

- existence práva společného nájmu bytu manželů,
- existence společné domácnosti ve smyslu ustanovení § 115 obč. zákoníku,
- trvalé opuštění společné domácnosti za trvání manželství včetně neuzívání bytu,
- neexistence vážných důvodů pro prokazatelné opuštění společné domácnosti, kdy např. nesnášenlivost k druhému z manželů nelze považovat za liberalizaci opuštění domácnosti.

Trvalé opuštění společné domácnosti je hmotně právním úkonem ve smyslu ustanovení § 34 obč. zákoníku vyvolávající zánik práva společného nájmu bytu, pročež musí být projevem svobodné vůle ve smyslu ustanovení § 37 odst. 1 obč. zákoníku.

Zánik práva společného nájmu bytu manželů trvalým opuštěním společné domácnosti ve smyslu ustanovení § 708 obč. zákoníku je zvláštním způsobem zániku práva nájmu bytu jednoho ze společných nájemců v důsledku zákonné sankce za porušení zákonné normy, že manželé mají žít spolu a pomáhat si, v neprospěch toho z manželů, který jednal v rozporu s ní, s předcházením konfliktů při pozdějším užívání bytu v rozporu s dobrými mravy, pokusy o návrat do téhož bytu po delší době, např. pro vyhoštění od milenky apod.

Trvalé opuštění společné domácnosti vyvolávající zánik práva společného nájmu bytu manželů nesmí být pro úmyslné jednání druhého z manželů v rozporu s dobrými mravy či jiného úmyslného protiprávního jednání vyvolávajícího u druhého z manželů vážné obavy o jeho život, zdraví či majetek, jinak není projevem svobodné vůle ve smyslu ustanovení § 37 odst. 1 obč. zákoníku.

Důvodné opuštění společné domácnosti jedním z manželů za trvání manželství pro prokazatelné jednání druhého z nich v rozporu s dobrými mravy či pro soustavné slovní či fyzické napadání, pro nedostatek svobodné vůle nevyvolává zánik společného nájmu bytu manželů, když břemeno tvrzení a důkazní břemeno leží na osobě, která společnou domácnost jinak prokazatelně opustila.

Nedůvodným trvalým opuštěním společné domácnosti je stále častější skutečnost, že manžel druhého už nesnáší, nemůže jej ani vidět, aniž by tento jednal úmyslně proti dobrým mravům či jinak protiprávně. Nejčastějším důvodem trvalého opuštění společné domácnosti je navázání mileneckého vztahu s jiným partnerem či nejnověji osamostatnění ženy po třicítce krátce po narození dítěte („sňatky pro dítě a živné“) atd.

Placení nájmu bytu po trvalém opuštění společné domácnosti bez vážných důvodů, které nelze

zaměňovat s dočasným opuštěním bytu, není ze strany osoby, která trvale opustila společnou domácnost, důkazem o jejím úmyslu trvání společné domácnosti, nýbrž jen úmysl dále užívat byt po svém trvalém opuštění domácnosti.

Placení nájemného pronajímateli po trvalém opuštění společné domácnosti vyvolávajícím zánik práva společného nájmu bytu je ze strany osoby, která trvale opustila společnou domácnost, bezdůvodným obohacením jako plněním za jiného ve smyslu ustanovení § 454 obč. zákoníku.

Základní právní úprava a vybraná judikatura:

Ustanovení § 115 obč. zákoníku: Domácnost tvoří fyzické osoby, které spolu trvale žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby.

Ustanovení § 707 odst. 1 obč. zákoníku: Zemře-li jeden z manželů, kteří byli společnými nájemci bytu, stane se jediným nájemcem pozůstalý manžel.

Ustanovení § 708 obč. zákoníku: Ustanovení § 706 odst. 1 a 2 a § 707 odst. 1 platí i v případě, jestliže nájemce opustí trvale společnou domácnost.

Ustanovení § 18 zákona o rodině: Muž a žena mají v manželství stejná práva a stejné povinnosti. Jsou povinni žít spolu, být si věrni, vzájemně respektovat svoji důstojnost, pomáhat si, společně pečovat o děti a vytvářet zdravé rodinné prostředí.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31.3.2009 sp.zn. 21 Cdo 1622/2008: „Podle § 115 obč. zák. domácnost tvoří fyzické osoby, které spolu trvale žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby.

Společnou domácností ve smyslu ustanovení § 115 obč. zák. se rozumí podle ustálené judikatury soudů soužití dvou nebo více fyzických osob, které spolu žijí trvale a které společně uhrazují náklady na své potřeby. **Společná domácnost zpravidla** předpokládá společné bydlení v jednom nebo více bytech (k naplnění jejich znaků proto nepostačují např. občasná návštěvy); výjimka z tohoto pravidla je možná jen tehdy, jde-li o dočasný a přechodný pobyt jinde z důvodu léčení, návštěvy příbuzných, výkonu práce apod. Jde o spotřební společenství trvalé povahy, a proto společnou domácnost představuje jen skutečné a trvalé soužití, v němž její členové přispívají k úhradě a obstarávání společných potřeb (nepostačuje např. jen příležitostná výpomoc v domácnosti, společné trávení dovolených apod.) a v němž společně a bez rozlišování hospodaří se svými příjmy (srov. např. rozhodnutí Krajského soudu v Plzni ze dne 9.3.1967, sp. zn. 5 Co 54/67, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod poř. č. 12, ročník 1968; zpráva Nejvyššího soudu ČSR ze dne 10.6.1982, sp. zn. Cpj 163/81, uveřejněná ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod poř. č. 34, ročník 1982; od jejichž závěrů nemá Nejvyšší soud důvod se odchylovat ani v současnosti).“

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.3.2008 sp.zn. 26 Cdo 2317/2006: „Podle § 708 obč. zák. platí ustanovení § 706 odst. 1 a § 707 odst. 1 i v případě, jestliže nájemce opustí společnou domácnost.

V rozhodovací praxi soudů není pochyb o tom, že ustanovení § 708 obč. zák. týkající se opuštění společné domácnosti lze použít i pro opuštění společné domácnosti jedním z manželů, kteří jsou společnými nájemci. Již ve zobecnujícím materiálu: „Zo správy a zhodnotenia rozhodovania súdov v Slovenskej socialistickej republike, prejednaných a schválených občianskoprávnym kolégiom Najvyššieho súdu SSR, z 15. 6. 1977, Cpj 11/77, uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod 14, ročník 1978, byl vysloven závěr, že v případě opuštění společné domácnosti jedním z manželů (§ 181 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění před novelou provedenou zákonem č. 509/1991 Sb. – nyní § 708 obč. zák.) zanikne přímo ze zákona právo společného užívání (nyní nájmu) bytu manžely. Také ve Zprávě o výsledcích průzkumu rozhodování soudů ve věcech přechodu práva osobního užívání bytu (uvedená zpráva byla uveřejněna pod č. 34 z roku 1982 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek a pod č. 19 z roku 1982 Bulletinu bývalého Nejvyššího soudu ČSR, občanskoprávní část) v oddílu III. bylo uvedeno: „**Trvalé opuštění společné domácnosti** je možno obecně vymezit jako jednání vedené s úmyslem domácnost zrušit a již neobnovit. **Trvalé opuštění společné domácnosti** ve vztahu mezi manžely je takové jednání, kdy za trvání manželství jeden z nich byt opustí a lze dovodit, že tak učinil s úmyslem se již nevrátit a neobnovit manželské soužití“. V soudní praxi nebyl do současné doby od těchto závěrů zaznamenán odklon (srov. nyní např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. ledna 2005, sp. zn. 26 Cdo 2494/2004, a ze dne 12. ledna 2006, sp. zn. 26 Cdo 1399/2005). Opačný závěr odvolacího soudu, je tak v rozporu s lety ustálenou rozhodovací praxí.“

JUDr. Luboš Chalupa
www.akchalupa.cz

KE VZNIKU SPOLEČENSTVÍ VLASTNÍKŮ JEDNOTEK A ROZSAHU JEHO ZÁKONNÉ SPRÁVY (K DISKUZI R 124/2012)

1. KE VZNIKU SPOLEČENSTVÍ VLASTNÍKŮ JEDNOTEK

V rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. dubna 2012 sp.zn. 29 Cdo 3630/2010-239 (R 124/2012) byl vyjádřen právní názor, který má zásadní dopad i na otázku vzniku společenství vlastníků jednotek jako právnické osoby z budovy původně ve vlastnictví SBD a LBD a to, že nebyl-li dům vyčleněn na jednotky již do dne účinnosti zákona č. 103/2000 Sb., nelze ustanovení § 9 odst. 4 zákona č. 72/1994 Sb., ve znění zákona č. 103/2000 Sb. aplikovat, z čehož vyplývá i nemožnost vzniku společenství vlastníků jednotek jako právnické osoby na základě ustanovení § 9 odst. 4 zákona č. 72/1994 Sb., ve znění zákona č. 103/2000 Sb., nebyl-li dům rozdělen na jednotky již ke dni 30.6.2000.

Tento právní názor považuji za nesprávný, který zásadním způsobem zpochybňuje vznik a existenci většiny společenství vlastníků jednotek vzniklých po 1.7.2000 z bytových družstev uvedených v § 24 odst. 1 a 2 zákona č. 72/1994 Sb., které byly původním vlastníkem budovy, nebo z družstev vzniklých vyčleněním z původního družstva podle § 29 zákona č. 72/1994 Sb.

Ustanovení § 9 odst. 4 zákona č. 72/1994 Sb., ve znění zákona č. 103/2000 Sb. je nutno aplikovat – a masově se tak děje v celé ČR mnoho let – vždy bez ohledu na datum rozdělení budovy na jednotky, tj. zda před 1.7.2000 anebo po tomto datu – za splnění jen těchto zákonných podmínek:

A) dům (budova) byl před rozdělením na jednotky ve vlastnictví bytových družstev uvedených v § 24 odst. 1 a 2 zákona č. 72/1994 Sb., které byly původním vlastníkem budovy, nebo družstev vzniklých vyčleněním z původního družstva podle § 29 zákona č. 72/1994 Sb.

B) družstvo ke dni rozdělení budovy na jednotky obsahově plní povinnosti správce uvedené v ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. 72/1994 Sb., tj. zajišťuje správu, provoz a opravy domu (aktivně vykonává „tradiční“ správu budovy bytovým družstvem),

Splněním obou výše uvedených hmotně právních podmínek vznikne společenství až prvním dnem kalendářního měsíce následujícího po měsíci, v němž budou družstvu doručeny listiny dokládající, že spoluvlastnický podíl na společných částech domu se snížil na méně než jednu čtvrtinu.

Výše uvedený právní závěr vyplývá především z přítomného času „plní“ i jeho vztahu ke dni rozdělení budovy na jednotky jako zásadní právní skutečnosti pro vznik společenství vlastníků jednotek, jakož i ze smyslu a účelu tohoto ustanovení po určitou dobu preferovat dosavadní osvědčenou správu (co do ceny správy i kvality) „tradičními“ bytovými družstvy ve prospěch jejich členů s rozsáhlým profesionálním aparátem se zvláštním a pozdějším vznikem společenství vlastníků jednotek jako právnické osoby; ustanovení § 9 odst. 4 zákona č. 72/1994 Sb., ve znění zákona č. 103/2000 Sb. je tak vůči ustanovení § 9 odst. 3 zákona č. 72/1994 Sb., ve znění zákona č. 103/2000 Sb. ustanovením zvláštním.

Institut „plní povinnosti správce podle § 9 zákona č. 72/1994 Sb.“ ve smyslu ustanovení § 9 odst. 4 zákona č. 72/1994 Sb., ve znění zákona č. 103/2000 Sb., který je rozhodující pro existenci správy bytovým družstvem a pozdější vznik společenství vlastníků jednotek, nutno vykládat obsahově, tj. zda bytové družstvo ke dni rozdělení budovy na jednotky ve skutečnosti vykonává povinnosti správce zajišťovat správu, provoz a opravy společných částí domu uvedené v ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. 72/1994 Sb.

Platí, že existenci správy bytovým družstvem a pozdější vznik společenství vlastníků jednotek jako právnické osoby ve smyslu ustanovení § 9 odst. 4 zákona č. 72/1994 Sb., ve znění zákona č. 103/2000 Sb. od sebe nelze oddělit, jedno bez druhého není možné: „pozdější vznik společenství vlastníků jednotek jako právnické osoby, delší správa budovy ze strany BD.“

Právní názor vyjádřený v rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. dubna 2012 sp.zn. 29 Cdo 3630/2010-239 (R 124/2012) k aplikaci ustanovení

§ 9 odst. 4 zákona č. 72/1994 Sb., ve znění zákona č. 103/2000 Sb., že pro jeho aplikaci musí existovat jednotky již do 30.6.2000, současně zpochybňuje právní subjektivitu a zákonnost vzniku většiny společenství vlastníků jednotek vzniklých na základě tohoto ustanovení po 1.7.2000 v budovách původně ve vlastnictví SBD, LBD, neboť v takovém případě vzniklo společenství vlastníků jednotek jako právnická osoba ex lege již na základě ustanovení § 9 odst. 3 zákona č. 72/1994 Sb., ve znění zákona č. 103/2000 Sb. jen o tom nikdo více než 10 let včetně soudů všech stupňů nevěděl s případnou neplatností dotčených smluv, vyúčtování, rozhodnutí apod. Vzniklo-li společenství vlastníků jednotek ex lege na základě ustanovení § 9 odst. 3 zákona č. 72/1994 Sb., ve znění zákona č. 103/2000 Sb. v budovách rozdělených na jednotky do 30.6.2000, nemohlo následně vzniknout po 1.7.2000 „druhé“ společenství vlastníků jednotek na základě ustanovení § 9 odst. 4 zákona č. 72/1994 Sb., ve znění zákona č. 103/2000 Sb. pro překážku již předtím vzniklého společenství vlastníků jednotek týchž vlastníků jednotek k téže budově.

2. ROZSAH ZÁKONNÉ SPRÁVY DLE USTANOVENÍ § 9 ODS. 1 ZÁKONA Č. 72/1994 SB.

Rozsah zákonné správy ve smyslu ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. 72/1994 Sb. je zcela rozdílný od tradičně pojímané smluvní správy a zakládá ex lege zvláštní – rozúčtovací – legitimaci zákonného správce vztahující k určité budově rozdělené na jednotky zpravidla s velkým počtem podílových spoluvlastníků s minimálním spoluvlastnickým podílem, který pro reálný výkon spoluvlastnických práv mezi spoluvlastníky navzájem i vůči třetím osobám inkasuje a předepisuje veškeré platby související se společnými částmi budovy, tj. i základy domu stojící na cizím stavebním pozemku.

Rozvoj společenských vztahů s atomizací na desítky až stovky spoluvlastníků k jedné věci překonává tradiční výklad institutu správy společné věci z ryze spoluvlastnického pohledu a naopak zakládá vznik nového institutu hromadné zákonné správy společné věci se zvláštní hmotně právní legitimací tohoto správce s rozúčtováním všech plateb na jednotlivé spoluvlastníky dle jejich spoluvlastnických podílů; z tohoto důvodu je na místě extenzivní výklad ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. 72/1994 Sb. (srovnej hromadná správa autorských práv).

Zákon č. 72/1994 Sb. pro zajištění řádné a rozumné správy budovy existující vedle vlastnictví jednotek nadále samostatně jako věc v právním smyslu s vlastním listem vlastnictví v katastru nemovitostí se spoluvlastnickými podíly na ní mezi až desítkami spoluvlastníků s minimálním spoluvlastnickým podílem oproti minulosti ze zákona na zákonného správce – původní bytové družstvo či společenství vlastníků jednotek – jako zákonného reprezentanta všech vlastníků jednotek se zákonným podílem na užitcích a výdajích v zájmu zjednodušení právních vztahů mezi spoluvlastníky navzájem i mezi všemi spoluvlastníky navenek prostřednictvím společenství vlastníků zakládá zvláštní hmotně právní legitimaci zákonného správce s rozúčtováním jednotlivým vlastníkům jednotek.

Právní názor vyjádřený v rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. dubna 2012 sp.zn. 29 Cdo 3630/2010-239 k otázce výkladu ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. 72/1994 Sb. má zásadní dopad i na platnost smluv uzavíraných správcem, případně později společenstvím vlastníků jednotek s požadavkem na uzavírání smluv s desítkami až stovkami neustále se měnících subjektů, což vyvolává právní nejistotu hraničící s nemožností uzavření smluv (někdo není k nalezení, někdo nekomunikuje, někdo se rozvádí, někdo umřel atd.).

Z ustanovení § 13 odst. 7 zákona č. 72/1994 Sb. o ručení jednotlivých vlastníků jednotek společenství vlastníků jednotek jen v rozsahu jejich spoluvlastnického podílu vyplývá nejen přímý majetkový vztah mezi společenstvím vlastníků jednotek jako zvláštního zákonného správce, ale i jistota, že vlastník jednotek zaplatí společenství jen to, co by platil sám za sebe jako vlastník jednotky a spoluvlastník budovy. Právní závěr obsažený v rozsudku Nejvyššího soudu ČR R 124/2012 tradičním výkladem v rozporu se smyslem a účelem zákonné správy společné věci však vychází z toho, že se jeden právní vztah atomizuje na tolik právních vztahů, kolik je vlastníků jednotek se stejným výsledkem pro vlastníka jednotky s jediným rozdílem, že jej platí sám namísto, aby jej platil ve stejné výši prostřednictvím jeho zákonné správce.

Rozsah správy a pravomoci zákonného správce zakládající zvláštní (rozúčtovací) samostatnou hmotně právní legitimaci nepřímo vyplývají i z vlád.nař. č. 322/2000 Sb. i č. 371/2004 Sb., které nelze při výkladu ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. 72/1994 Sb. pominout. Nelze ani přehlédnout, že stavební zákon považuje společenství jednotek za jednoho vlastníka budovy.

Za osobu pasivně hmotně právně legitimovanou k vydání bezdůvodného obohacení za užívání cizího stavebního pozemku, na kterém je budova rozdělená na jednotky zřízena, nutno považovat společenství vlastníků jednotek jako zvláštního zákonného reprezentanta všech vlastníků jednotek, kterému za tyto platby jednotliví vlastníci jednotek ručí dle jejich spoluvlastnického podílu ve smyslu ustanovení § 13 odst. 7 zákona č. 72/1994 Sb., což je v plném souladu se smyslem společenství vlastníků jednotek.

Rozsah zvláštní zákonné správy společenství vlastníků jednotek ke společné budově rozdělené na základě zákona č. 72/1994 Sb. na jednotky je nutno vykládat extenzivně tak, aby byl naplněn smysl a účel cit. Zákona včetně předcházení atomizace právních vztahů na tolik, kolik je vlastníků jednotek, se stejným plněním jako při jednom právním vztahu mezi společenstvím vlastníků jednotek a třetí osobou s následným rozúčtováním na jednotlivé vlastníky jednotek v rozsahu jejich spoluvlastnických podílů.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 8. 3. 2005 sp.zn. I.ÚS 646/04 (N 49/36 SbNU 525, Vztah vlastníků jednotek ke společenství vlastníků jednotek vzniklému podle zákona č. 72/1994 Sb): „Věcná legitimace (vedle procesní legitimace, tedy oprávnění být účastníkem řízení) je založena hmotněprávním vztahem účastníka k projednávané věci. To znamená, že věcně legitimován je ten, kdo je účastníkem hmotněprávního vztahu, o němž se v řízení jedná. O aktivní věcné legitimaci se hovoří na straně žalobce, o pasivní věcné legitimaci na straně žalovaného. S ohledem na předmět sporu je zřejmé, že věcná legitimace účastníků se odvíjí od právní úpravy tzv. bytového vlastnictví, jež je zařazena do speciálního zákona č. 72/1994 Sb., kterým se upravují některé spoluvlastnické vztahy k budovám a některé vlastnické vztahy k bytům a nebytovým prostorům a doplňují některé zákony (zákon o vlastnictví bytů), ve znění pozdějších předpisů. Jak vyplývá z označení zákona a zejména z § 1 odst. 1 zákona o vlastnictví bytů, přijatá úprava vyjadřuje jeden druh z dualistických teorií bytového vlastnictví, jež preferuje spoluvlastnickou koncepci. Hlavním předmětem je v něm budova, vedlejším předmětem je byt, a to obojí v rovině vlastnického práva, takže oprávněný subjekt je spoluvlastníkem budovy a k němu přistupuje vlastnictví jednotky (bytu nebo nebytového prostoru). Přitom ovšem vlastnictví jednotky je spojením vlastnického práva k bytu nebo nebytovému prostoru, a ideálního podílového spoluvlastnictví společných částí domu. Jinými slovy vyjádřeno, jde o jeden z druhů podílového spoluvlastnictví (vedle ideálního nebo reálného podílového spoluvlastnictví), v němž je spoluvlastník vlastníkem vymezené části společné věci a s tímto vlastnickým právem je nerozlučně spjato spoluvlastnictví ideálního podílu (jde tedy o podílové spoluvlastnictví akcesorické - přídatné). Obsah kteréhokoliv podílového spoluvlastnictví tvoří práva a povinnosti, která jsou obsahem individuálního vlastnictví, jež jsou modifikována v důsledku plurality vlastníků. Tyto modifikace se obvykle rozdělují do tří skupin, podle toho, zda se týkají:

- a) vzájemného vztahu mezi spoluvlastníky,
- b) vztahu všech spoluvlastníků k třetím osobám ohledně společné věci,
- c) vztahu jednoho spoluvlastníka k ostatním spoluvlastníkům, příp. ke třetím osobám, ohledně jeho spoluvlastnického podílu.

Pojmovým znakem bytového vlastnictví je pluralita vlastníků. Přitom tato mnohost subjektů může mít dvojí základ, byť pouze první z nich je určován zvláštní povahou vlastnictví jednotek:

- pluralita vlastníků jednotek jako spoluvlastníků budovy,
- pluralita spoluvlastníků jednotky.

Spoluvlastnický vztah k budově a tím také ke společným částem domu, příp. také k pozemku, je ovlivněn některými specifickými črtami respektujícími determinující roli vlastnického práva k jednotce. Na prvním místě platí, že pluralita spoluvlastníků budovy je pluralitou nucenou, vzniká jako zákonný důsledek vzniku bytového vlastnictví. Dále platí, že tato mnohost subjektů je po dobu trvání bytového vlastnictví nezrušitelná. Regulaci spoluvlastnického vztahu k budově vyjadřuje zákon o vlastnictví bytů v § 3 odst. 1 větě druhé negativním vymezením tak, že se nepoužijí ustanovení občanského zákoníku o podílovém spoluvlastnictví, jestliže není předmětem spoluvlastnictví jednotka. Z toho a contrario plyne, že v případě plurality spoluvlastníků jednotky se již použije úprava spoluvlastnictví zařazená do občanského zákoníku, a to podle povahy spoluvlastnictví (bude-li jednotka v ideálním podílovém spoluvlastnictví, použije se úprava zařazená do § 137-142 občanského zákoníku, bude-li jednotka předmětem společného jmění manželů, tj., bude v jejich bezpodílovém spoluvlastnictví, budou se aplikovat ustanovení § 143-151 občanského zákoníku), avšak jen pokud půjde o tuto jednotku. Množina spoluvlastníků budovy jako vlastníků jednotek tvoří společenství vlastníků jednotek. Podle aktuálního stavu právní úpravy toto společenství má za vymezených předpokladů právní subjektivitu.“

JUDr. Luboš Chalupa
www.akchalupa.cz

